

Botiguers i quincallaires a la pagesia de la Mallorca medieval

GABRIEL LLOMPART

Un dels personatges importants de la vida quotidiana medieval en els pobles o pobles de Mallorca era el revenedor que, de forma sedentaria o ambulant, acostava al pagès molts de productes comercials i industrials de primera o segona necessitat que normalment no trobava en els tallers d'artesans veïns.

Aquesta manera de guanyar-se la vida dels quincallaires i botiguers, els primers a peu o amb un bístia carregada amb caixes, i els segons, amb establiment fix, han durat fins el nostre temps.

En efecte, durant la meua infància he viscut durant l'estiu a llogarets prop de Palma (Son Roca a 4 Km) on hi havia una o dues botigues que venien no només tota classe de comestibles sinó també una sèrie de productes, objectes i utensilis que a la ciutat eren objecte de comerç especialitzat (corderia, ferreteria, espartenyeria, cereria, ganiveteria, papareria, merceria, perfumeria, etc) Més endavant, en la meua joventut, a la Guinea Espanyola, em vaig topiar amb una classe de botigues anomenada "factoria", en la qual es podia trobar tota mena de mercaderies per a gent de règim de vida agrícola, i que segurament encara eren més parecudes a les botigues medievals ja que tenien un assortiment més ample i genèric que el de les botigues vilatanes que han arribat a la primera mitat del segle XX a Europa Occidental.

No obstant, el fet és que les històries locals no solen dedicar molt d'espai a aquesta classe de comerços. La causa és, com sempre, l'escassetat de documentació. La base d'aquest article, com es veurà, es troba en alguns inventaris. S'ha de pensar que els que pareixen tardans es mantenen en la tradició secular de la classe de negoci. Ni ho paga argumentar per provar que el comerç de les nostres tendes del segle XVI, que era el de les "ventas" de Cervantes, repetia el model dels segles XIV i XV.

A una vila de Mallorca, l'any 1389, fou proclamat un ban pel mostassaf disposant que "alcun revenador o revenadora qui vene peixe salat no gos vendra speciaria ne fruita verda". La raó que es donava era que venedors, ordinàriament, despatxaven el peix salat sense rentar-se les mans de seguida. Això feia que els clients trobasin que les fruites, les espècies o el sucre feien mal olor i tenien pitjor gust.

Com a conseqüència de les protestes d'un comerciant que assegurava tenir "sa tendaria de coses vendables, vendre pa, peix, salse, sucre, fruytes e altres coses", el lloctinent reial disposa que es revoqui el ban i senzillament es procuri tocar el peix mitjançant una tercera persona o rentar-se bé les mans després d'haver-lo grapejat.

I la raó que donava l'esmentat governador era que ell havia rebut "sumària informació com ne usen los tenders de la ciutat, axí de la vila d'amunt del Carrer de la Mar. E havem trobat que los dits tenders venen, e en lur tendaria tenen, per vendre, pa, peix salat, oli, speciaria, fruites seques o verdes e altres cosas... E si en la ciutat no es vedat, molt menys en les parròquies de fora que s'han a regir e a reglar segons la ciutat..."¹

Una botiga comença per vendre comestibles de revenda: com el pa, propi dels forns de puga, les espècies i el sucre que despatxaven els especiers o les fruites, que estaven sense dubte més barates en el mercat de verdures davant Sant Nicolau (Plaça del Gall) o de Santa Eulàlia. El peix sense salar es ven, lògicament a les peixeteries corresponents "de la vila d'alt i de baix". Queda clar que el peix salat és un altre capítol i es despatxa a les botigues o "tendarias" com diu el document.

Hem tingut la sort de trobar un llarg inventari d'un botiguer de la vila d'Artà datat a mitjan segle XV (1476) que serveix per donar una idea bastant exacta de les existències d'una factoria camperola en aquell temps. Després en compararem les llistes amb les d'una botiga d'Alcúdia del segle XVI (1588).

Naturalment, la cosa que s'ha de fer primer a un inventari d'aquesta classe és separar el parament domèstic del comerciant, de l'elenc de la botiga. No és fàcil. Nostre home té casa a Palma i a Artà i a ambdós llocs -a més del local del negoci a Artà- guarda productes i mercaderies generalment velles i passades.²

Per altra part el nostre comerciant -botiguer es diu en el testament- és també sastre. No hi cap dubte que ha exercit també la seva professió a causa de la qualitat i classes de teles, fils i altres béns de la seva propietat. A un altre lloc vaig cridar l'atenció sobre el bon nombre de sastres estrangers existents a Mallorca al segle XV. Pere de Viana era borgonyó "Nadiu de la senyoria de Borgunya" i a jutjar per les amistats que menciona en el testament: notaris, joiers, farmacèutics, teixidors, espasers, botiguers, estava ben relacionat. Només d'un "compare meu" anomenat Antoni Calderer, diu "que es de nació de francesos". També l'ofici de calderer sol ésser propi de jueus o conversos.

Pere de Viana no té béns immobles. Distintes quantitats en metàl·lic es troben en poder seu però la cosa que crida més l'atenció és la quantitat de clients que quan morí el botiguer, li deven diners per no disposar de líquid i per ventura hi tenen dipositat un objecte o penyora. Una trentena de persones es troben en aquest cas. Inclòs la casa i el paller d'Artà es troben en aquesta situació.

A més hi ha bastants deutors. Es troben inclosos en dos llibres: major i menor. No els copiam en el nostre elenc. És gent que comprava a la botiga a fiar. La majoria deven menys d'una lliura de gènere. Algunes persones en deven unes poques. Un cas aïllat és el del que va adquirir productes per deu lliures.

Més de cent pobladors d'Artà es troben en aquesta categoria. Els objectes que varen adquirir estan especificats. Qualque vegada apareixen gèneres que no veim a l'inventari, com aiguardent, ous, ferro, barres de ferro....

1 Arxiu del Regne de Mallorca (=ARM) AH-58 f.106

2 ARM Prot. Martí Terrers T-854 F.64 ss.

Les partides d'objectes en venda correponen als següents sectors: En primer lloc figuren les sabates. És un article que qualche vegada es venia per corredors o venedors ambulants. Ens consta que el sabater en Roura, junt a la Quartera d'Inca, va cedir "alcunes dotzenes de sabates" a Pere Bocó perquè les despatxàs on volgués. N'hi havia a sis, deu i dotze sous la dotzena. Això era l'any 1339. Passats quatre anys es demanaven comptes...³

Les classes de sabates enmagatzemades a centenars pel botiguer artanenc són, en primer lloc, de nin "per infants e fadrins⁴ M. 107,⁵ per infants ab ovella M.98; grogues de minyona M.13" Després de dona, talla de monja M.105; de dona, vermelles, primes, mongils A.11; de dona, blanques mongils A.12; grogues de dona A.13; de dona, negres mongils A.15; de dona, ab un botó A.16". I, naturalment, les de baró "poques e grans, grans e mitgenceres, de una forma e altra, de moltó ab vira M.105, M.107, M.108" El calçat d'importació prové de Cordova "primes, grans y M.109; mitgenceres A.330"

Juntament a les sabates es venen també espadenyes d'esparg (A.184).

Devora el calçat hi ha que col·locar les polaines "antipares de moltó negre, per fadrí (A.307)".

Nostre home venia corretges i cinturons de pell o de tela. De les dotzenes que en té n'hi ha de plaques de llautó (A.207), de pell roja (A.223), i blanques (A.224) i potser d'altres colors (A.260).

Els capells d'home són de dues classes, segons la tela "bordat A.402 y llí A.407, 409" Per ventura ell els fabricava "d'una capsana de capiró A.259"

Una eina necessària per al pagès com la bossa pot esser la taleca, confeccionada ordinàriament de cànem (A.306, 364, 431, 423) o la simple bossa de llana (A.399, 400, 411) per a dona (o per home?) cosida en cànem (A.160) o en pell (M.137). Es pot veure la M. 134.

Un apartat que queda borrós és el que es refereix al vestit. El nostre comerciant posseeix teles, cintes, cordons, vels i merceria. La cosa que no és clara és allò que ven al públic o que ven confeccionat. Naturalment teixit de llana "drap de lana" (A.50, 174). S'ha de tenir present que comprava llana en brut, segons es veu per algunes partides (A.478, 479); aquest teixit de llana podia esser bast (cordellat A.66, 72, 75 89, 116, 168, 646) o més fi (setzé blanc .76, 645). Devora la llana hi ha el cotó (fustani A.61) i el fil (que pot esser de cànem o de lli: l'anomenat "bri de la terra" A.19, 59 que no està mesclat amb estopa).

Teixits més fins són el "cànem de ribera" (A.51, 54, 56, 68, 71, 167) Hi ha varietats que de vegades s'especifiquen "clar e sotil (A.190), cànem gros (A.164) cànem de màrfega (A.164, 189) mitgenser (A.169) vermell (A.170) grosser blanch (A.171) carmanyola (A.187, 188)".

3 ARM AAPel., 1343-1344: "Idus martii" 1343

4 Els inventaris de Pere de Viana van enumerats sota les sigles M i A. La sigla M es refereix als béns de la casa de Ciutat de Mallorca i la A als de la botiga d'Artà. Ho coneix A. Gili: *Artà al segle XV*, Palma, 1983, 22.

5 G. Llompart: *La pintura medieval mallorquina*, Palma, 1980, vol 4, 275; Joan Jambí (ca. 1469-1512)

Però són teixits delicats la tela d'Holanda (A.18, 22, 24, 25, 26, 27) "l'arbatge (A.62) i, sens dubte, la seda, que s'empra per adornaments ("flocadures de seda": A.279-284).

Peces de vestir només n'he trobades de dues classes: bragues (A.208) davantals de canem (A.243) i encara aquets darreres són dubtosos. S'han d'incloure els vels de cotó (M.132, 144; A.70) ben estotjats.

En canvi hi ha gran quantitat de fil. És comprensible ja que és sastre i té merceria, però estranya l'absència de botons. Es menciona "fil" (A.152) "fil de totes colors" (A.313) "fil de seda de totes colors" (A.401) "fil negre" (M.115) "fil vermell" (M.152) "fil blau (M.120) fil blau per cosir" (A.218) "fil de bri per cosir" (A.29) "fil de Nissa" (llavors en poder de Saboya (M.146) "fil de Borgonya" (A.362).

També apareixen moltes cintes (A.30, 55, 129, 131, 135, 136) i cordons (A.144, 150, 154, 229)

Completen l'apartat de merceria les agulles de cosir, subjectes, ja llavors, en papers al rest, i procedents de Centreuropa (M.163, A.318, 408) Pel que fa als didals n'hi ha d'home i de dona, per la quantitat que hi havia de sastres (A.403, 427). Imagín que les anomenades Nous de torn equivalen als ous actuals per cosir calcetins o objectes semblants (A.295).

També hi ha a l'inventari "agulles de cap" (A.5, 6, 222, 299, 334) empuntades en paper: més de deu mil. De dues mides.

Dos elements importants de la sastreria medieval són també les "tiretes" (A.30, 69, 145, 148, 149, 151, 156) i "els gafets" (A.209). Tenc l'humorada de pensar que les "anelles" esmentades són també mercaderia de cosidores (A.320). Les ganadures de dona comencen pels miralls, la majoria d'ells petits (M. 123, 130) (33 peces); A.200, 203, perfums (A.162) collars de perles de vidre de diferents colors (negre, verd, groc-verdós) "fils de vidre, granadura de vidre" (A.231, 232, 241, 242, 302, 398) rosaris -és a dir "penitències"- de vidre, coral, fusta i atzabeja (A.241, A.233, A.243, A.234) i anells de llautó, amb pedra i sense, i també de vidre (A.404).

Les pintes, algunes d'elles duen una llegenda que diu: "tot be", n'hi ha bastants (A.217, 220, 221, 315).

El gènere de fibra trenada apareix en forma de corda. Aquesta es fabrica de canem, en tres maneres: "prima, mitgensera, groseta" (M.104) Com avui mateix hi ha una classe més prima, que és la "llandera" del mateix material (A.288). Per acabar, en segueixen d'altres més senzilles: "corda de dogals", "corda de baldufa" (A.304, 305) fins a arribar al fil bast, anomenat com avui "d'ampalomar" (M.164, A.300, 301).

Cordes o fils especials són el de "ballesta" (A.99, 296) i l'emprat a sabateria "fil de lenes" (A.100); si no m'equivoc.

La branca del metall presenta gran varietat. Comença pel "ferro per obrar" (A.637), presentat en barres, segueix amb "tatxes, stanyades o negres" (M.163) i filferro

(A.255). Només figuren aixadells i falç (A.293, 265), entre les eines, i també sedassos que es devien fabricar a la mateixa botiga (A.430 i A.345).

Es depatxaven tres classes d'estisores: les normals, les de barberia i les de podar (A.214, 237, 238). M'imagín que a més hi havia, al manco, una quarta classe que no apareix: les de tondre.

Els ganivets apareixen distintes vegades (A.114, 226, ss). També hi ha una partida de tres-cents hams (M.124).

Altres metalls són rars: el coure de les "atxetes de carretell" (M.82); el llautó en llànties i encenadors (M.80); l'oripell per adornaments "orpiment, canonets d'or" (A.336, 412); el mercuri, per a bruixoles? (A.340), el bronze per a cascavells (A.241) de nins, cans o ocells de caça, l'estany per a llanternes (M.95).

La fusta treballada es venia en peces de torn com grifós (M.82), politges i canelobres (M.57), o elaborades a mà, com les culleres (A.201, 202) o els fusos (M.55 ni més ni menys que 750 unitats).

En pell, trobam alguns guarniments d'animal de càrrega (A.290) solament.

Les botigues depatxaven material d'escriptori o d'escola. Sabem que en el segle XVI s'aprovisionaven dels llibrers, però en temps més llunyans no coneixem les fonts de proveïment. Sens dubte els notaris es proveeixen a la ciutat però els particulars i artesans van a cercar a la botiga el paper blanc d'escriure (A.211), els llibres per albarans (A.256), la tinta (A.441), l'adreç d'escriure "bainots" (M.93) i també "cartes de ABC" (A.292), "Cartes de pregamí d'ensenyar minyons" (A.397) per als nins.

Sobre el capítol de la il·luminació hem de recalcar senzillament la sòlita presència de la cera en forma de "pans" (A.585) "estadal" (A.531, 539), "candeles" (A.213). Al seu costat figura el sèu, en forma de "candeles" (A.257). I també l'encens, que es vendria a la parròquia al manco en casos especials (A.251).

Una botiga medieval té també un sortiment de drogueria. Es ven sofre (A.380) mangra (A.332) blanc de plom, A(383), trementina (A.269), alum (M.117). També sabó (A.183). La ramaderia i la química casolana necessiten un mínim d'elements substancials.

Igual succeeix amb la farmàcia. En principi la farmàcia utilitzava el sucre (A.253) i sucre candí (A.312). La "conserva" (A.254) o confitura s'empra a vegades, amb fins mèdics. No diguem la pomada (M.118) i la triaga (M.90, A.361). Igual la camomil·la (A.374).

Les espècies hi juguen un gran paper en la condimentació de l'època. La més normal es l'anomenada salsa (M.68, A.48). Amb ella es despatxa safrà (A.368) gíngebre (M.119, A.216, 268, 369), canyella (M.138, A.249) i altres substàncies menys conegudes avui: "batafalúa" (A.250) "siripliga" (A.270, 271), "boarmini" (A.375,382), "garaugan" (A.250) "alfobes" (A.385), "bou de xarch" (A.386). No sé quin sentit pogués tenir aleshores l'apel·latiu de "llavors" (A.314-370). La paraula regalim encara és viva i coneguda entre els nins dels suburbis (A.141).

Quant a comestibles, l'inventari no enregistra productes peribles com a fruita o hortalisses. Tampoc enregistra ous i consta per la llista de deutors que es venien, ni vi i també consta el despatx d'aiguardent per la mateixa font. Hi ha constància d'arròs (A.182, 365). Hi ha dades sobre peix salat (A.475) i sardina (A.606). Les partides de cereals ("forment" A.468; "civada" A.622; "ordi" A.587, 590, 621, "avena" A.635; "guixes" A.467) varen poder servir ben bé per al consum familiar. Formatge, sal i oli (A.575, ss) en canvi, bé es varen poder despatxar. Com no sabem res de la malaltia i mort del propietari i gerent del comerç és explicable que també quedin borroses les partides que fan referència a l'apartat de comestibles i fungibles. Com és mesuraven aquests gèneres ho sabem per la presència de les mesures: la romana (A.643), les balances grosses (A.433), les mitjanes (A.829) i les petites (A.324). Per als fruits secs es recorda la "barcella" (A.474) i "l'almut" (A.609). La gran estera per a les mesures de gra. (A.586).

He deixat pel final recordar la venda de jocs: es venien daus (A.403), cartes (A.519), i pilotes (A.416). Es probable que els jocs de cartes, a aquestes altures, fossin encara pintats a mà que és allò que passava amb les estampes de sants que la casa expenia: "XXVIII papers pintats de figures de sants" (A.265). El primer professional que s'anomena naiper compareix a l'illa en aquest moment i procedeix de França, ho desconeixem tot d'aquest home, manco que també pintava i que econòmicament no li anava massa bé.

L'any 1588 mor a la ciutat d'Alcúdia un botiguer natural de Santanyí, vell i amb botiga a la plaça de l'Ajuntament anomenat Bartomeu Vicens, àlies "Codony". L'inventari té menys producte, que el de Pere de Viana, considerat abans. De totes formes és interessant per a fixar la presència dels que podríem considerar típic d'un professional de la seva condició. Més quan el notari no en diu res.

Es el gènere que guarda en la seva casa que el delata. Després, al final del document, com de passada, es menciona "la botiga".

Nostre home ven poques teles. Un poc de "drap (prim Al.2; drap de compra Al.33), de blanquet (Al.5 a), de cotonina (Al.29) i de mussolina" (Al.31)

Millora el gènere de merceria. Cintes (Al.10, 39, 99) benes (Al.11, 98), cordó (Al.101, 102). I ja té peces senseres. També despatxa tiretes (Al.22, 27), i botons (Al.27). Els compta per dotzenes. Té quatre cabdells de fil de Sagunt (Al.23, 48). Per acabar, hi ha una bona quantitat d'agulles caparrones" (Al.16). Van empaperades o dins estoig, com véiem abans.

Junt a les pintes de sempre (Al.16) trobam ara ulleres (Al.18, 19) les que du el savi Sant Jeroni en els quadres flamencs del Renaixement.

I a propòsit: les existències del gènere cultural s'amplien respecte del segle anterior. Hi ha paper d'escriure (Al.5) i els llibres d'albarans en blanc (Al.106), també hi ha llibrets de *Set Salms*, del *Pelegrí* i *Vesprals* (Al.24, 25). Amb ells el mestre d'escola ensenyava els nins.

Les pilotes que hi ha en existència arriben a quatre dotzenes (Al.61).

Alcúdia és port de mar: a la botiga es venen hams de tres mides. (Al.20).

No despatxa el botiguer cordes de ballesta. Les armes de foc estàn a l'abast de tothom. Ara es ven pólvora (Al. 3,68).

No obstant, en l'assortiment de drogueria hi ha encara el sofre (Al.118) i l'alum (Al.35, 118) a més del verdet (Al.28).

En cereria només despatxa candeletes de sèu (Al.69).

L'alimentació està present per la sal (Al.17), l'arròs (Al.44), l'oli (Al.50, 51, 59) i les olives (Al.52, 53).

En espècies enmagatzema sucre (Al.8, 119), pebre (Al.I), salsa (Al.37), canyella (Al.7) i les enigmàtiques "llavors" d'abans (Al.4).

Les mesures del botiguer són una romana, unes balances corrents i unes altres petites per a fil d'or (prova que en venia). L'oli es despatxa amb un "mig quart".

L'ofici dels revenedors es presta a sortir al camp a despatxar a fires i festes o deambulant per les viles i finques del camp, carregat amb la mercancia o acompanyat amb una somera.

Les notícies que tenim d'aquest tragí provenen a vegades de que realment o pressumptament han utilitzat mesures trucades i han estat denunciats. Això els va passar als jueus Mardufay Soleymen i Sabatay Nathanell, "tenders", als quals a causa d'alguna "onça, minva de pes", el "mostassaf" de Binissalem havia pres algunes "merceries". El lloctinent reial, dia 4 d'agost de 1383, mana que els hi siguin retornades, provada la inconsistència de l'acusació.

Cosa semblant li passà a Joan Janers de Rosselló, mercer, al qual el mostassaf de Muro li recollí una mida de teixit de li per vendre en mida falsa i no pagar l'import, pretenent imposar-li una multa de 20 sous. També, en aquest cas, el lloctinent reial li canta santa clara, recriminant-li el criteri mesquí i avariciós i manant-li retornar la prenda. Així es feia el 24 d'abril de 1394.⁶

A altres ocasions el lloctinent reial intervé amb una carta de presentació dels mercers per preveure els obstacles que puguin trobar de part del polític localista. Així passa en una recomenació general destinada a les autoritats foranes a favor de Joan Sans i Pere Morter "mercers, que entenen anar en vostres parròquies segons que a nos han proposat, per vendre lurs merceries e aquelles han vendre e mostrar a les gens, qui n volen comprar, en les festes i diumenges, com les gents son en les viles o pobles d'aquexes parròquies aplegades". El lloctinent vol que no se'ls hi posi traves "si en los diumenges o festes colents, après missa, volran lurs merceries vendre". Així succeeix el 20 de març de 1395.⁷

Les precaucions d'aquests mercers eren justificades perquè, deu anys abans, "un jueu torner, diumenge prop passat era exit de la vila d'Incha ab una bisti corregada" i el mostassaf li llevà una peça de tela acusant-lo d'haver trencat el diumenge. El lloctinent

6 ARM.AH-66, f.185.

7 ARM.AH-65, f. 4.

adverteix que “los jueus no son obligats colre les nostres festes sino solament observar la ley musaycha”. Cosa que ja s’havia advertit abans en lletra del 9 de juny de 1375.⁸

Es compren, per altra part, la desconfiança envers dels revenadors, perquè era un ofici que es prestava a la vida d’engany i a la picaresca. Un mercer o quincallaire curiós era el que apareix a una carta del lloctinent reial del 2 de maig de 1386.⁹ Vegi’s el que passà:

Un bon dia el “bal-le” de Sóller manà pres a la cúria de Palma un homo sospitós, “un homo sospitós, lo qual aparia esser espia de moros”.

Quina era la culpa? Cap. Només que “lo dit hom havia la care morischa e los galips del dit home, a parer de vosaltres, era morischs. Per ço com lo dit hom portave el cap un alfirem o una tavayoleta ligada”.

El “bal-le” el feu agafar i el va reconèixer. Resultà circuncís. (“Aquel haviets reconegut en lo membre seu e era recuyllat”).

Quan s’aclariren les coses va resultar que “el dit hom es de la ciutat de Balaguer, avui en la yla de mallorques e va axí com a mercer, per la yla, per sustentació de sa vida” El “bal-le” de Sóller li va haver de retornar els “cinquanta e dos sols e la sua merceria e sach”. Tota la presumpció d’espia es venia abaix perquè “lo dit hom no es recuyllat de natura, mas per accident per mal que ha haut en lo dit membre seu”.

Quina podia esser la “merceria sua” d’un quincallaire o mercer ambulant ho sabem gràcies a l’elenc d’un quincallaire de 1563, que recorria l’illa amb una mula carregada amb “dos portadores de lenyam ab cuberta i tancadura”.¹⁰

Vet aquí la llista de les mercaderies, ordenades com els inventaris, per establir comparació:

- Tela de llana de “vintena”, crua i blanca (M.M.3,4)
- Vels de cotó (MM.6)
- Calçons confeccionats (MM.9-12)
- Calces d’home i dona (MM.7-8)
- Fil de cotó i seda (MM.28 y 29)
- Cinta blanca (MM.35)
- Cinturons (MM.33)
- Bosses (MM.34)
- Botons (MM.17)
- “Gafets” (Han desaparegut les “Tiretes”) (MM.19)
- Agulles de sabater (falten les de cosir) (MM.27)
- Didals de llautó (MM.27)
- Fusos (MM.32)
- Pintes (MM.26)

8 ARM.AH-50, f. 41.

9 ARM.AH-52, f.59

10 ARM Prot. Bartomeu Miquel, M-1058 ff.80-82v. La sigla per la qual anomen l’inventari és MM (Mallorca, repetit; per tenir el primer inventari de Pere de Viana que també està aixecat a la ciutat de Mallorca).

Arracades (MM.20)
 Collars de vidre (MM.21)
 Collars d'atzabeja (MM.31)
 Collars de coral (MM.44)
 Claus de ferro (MM.18)
 Ulleres de vidre (Mm.16)
 Abecedaris (MM.15)
 Tinters (MM.25)
 Adreç d'escriure (MM.24)
 Jocs de cartes (MM.13)
 Jocs de daus (MM.27)
 Pilotes de pell (MM.14)
 Gengibre i anís (MM.22, 23)

Vull cridar l'atenció sobre el tema i que algú pugui publicar alguns inventaris de botiguers rics de la ciutat del segle XIV que informin a fons i detalladament, sobretot de teles i altres mercaderies d'importació.

Abans d'acabar deixam en notes algunes advertències com a afegit al *Diccionari d'Alcover Moll*¹¹ i un apunt de noms de procedència de productes d'importació

11 El sentit del vocable "salsa" com apareix en els nostres inventaris no figura en el DCVB d'Alcover Moll. En efecte, salsa era una classe d'espècia que es despatxava en pols, desconec quin era. Però a través dels llibres d'obres de la Seu de Mallorca es veu que els "baciners de l'obra de la Seu" de Mallorca i Menorca eren obsequiats anualment amb un paper ple de salsa als segles XIV i XV. Aquesta és la salsa que despatxen els nostres botiguers.

El vocable "erbatge" per designar certa tela esmentada pel DCVB com del segle XVII, se l'ha de augmentar, almanco, al S. XV.

La tela "demito" (A.60) no he sabut localitzar-la en el DCVB. Ni el terme "aliana" en relació amb la ballesa (A.258) tampoc apareix "lansa de glavi" sinó solament "glaviot" (M.43).

I

Inventari del sastre y botiguer Pere de Viana (1467)

E primeramente atrobam en lo alberch hon lo dit defunt, dementre era en la present ciutat habitava, situat en la costa den Caulelles, lo qual tenia a loguer, les robes e coses següents:

En la cambra hon morí

1. Primo, un llit ab posts e banchs, e ab sa marfega plena de palla, ab un matalaf sotil de cànem, sens lana, los quals los dits manumissors per amor de Déu, donarem a na Anna, serventa del dit defunt.
 - Item un travesser de borra sotil, lo qual los dits manumissors donaren a la dita Anna.
 - Item una tela de lansol, devant lo llit, sotil.
 - Item dos lansols, ja usats molt, de quatre teles caascú.
 5. Item una vanova feta com a cubertor blanca, sotil.
 - Item un lansolet, que serveix per sobrecel. squinsat.
 - Item una capa de drap negre, vella, del defunt.
 - Item un altra capa vella, comsemblant de la demunt dita, del dit defunt.
 - Item una cota de drap negre, folrada de pells blanques, del dit defunt, molt usada.
 10. Item un gonell blanquinós ab les mànegues verdes, folrat de blanquet, moltvell.
 - Item unes calces velles, de drap negre, squinsades.
 - Item un gipó de damito senrós, ab ses mànegues negres e lo collar de drap blau, vell.
 - Item un gipó de drap vermell, faldut, molt vell.
 - Item un barret de agulla, doble, molt sotil.
 15. Item dues camises e unes companyones del dit defunt, ja molt usades, una de les quals es stada per nosaltres dits manumissors donada, per amor de Déu.
 - Item unes calces negres e uns calsons blanchs de drap, molt usat.
 - Item dos parells de pehuchs de blanquet, dolents.
- Item unes tovalles, taulars, ja squinsades.
 - Item un tros de tovalla vell.
 20. Item dues tavalloles: una bona; altra sotil.
 - Item un travesser de ploma, sotil.
 - Item tres coxins de borra, sotils e petits.
 - Item un tros de flassada, squinsada tota e foradada, la qual los dits manumissors donaren a la dita Anna.
 - Item un talech de canem, petit, sotil.
 25. Item un teletquet de cànem vell, squinsat.
 - Item una banasta de jonchs per axugar draps.
 - Item un pagès per tenir lumener.
 - Item tres berengueres de terra sbrecades, velles: una gran e dues poques, les quals los dits manumissors, per amor de Déu, donaren a la dita Anna.
 - Item una sanalla de palma, vella.
 30. Item un parell de sabates bones, portades por lo dit defunt, primes.
 - Item dues sanalles de palma, en la una de les quals havia nou plats de forma mitjana "blaus" e una scudelleta de stany sclaffada.
 - Item dos capells de palma, vella e dolents.
 - Item dues altres sanalles de palma, en la una de les quals havia un tros de corda de canem prima e un martell de ferro petit e en l'altra onze culleretes petites de fust e dues pintes de pentinar lo cap, petites de fust.
 - Item una sanalla de palma podrida, ab sinch culleres de fust, de forma ampla, noves.
 35. Item una ratera de fust ab retxos de ferro, sotil.
 - Item una conqueta de aram, poqueta, padasada e vella.
 - Item unes graselles velles e uns ferros de foch e un ast de ferro tot sotil.
 - Item una paella ab sa giradora tot sotil.
 - Item unes bonetes squinsades e molt dolentes.
 40. Item un spiador de fust de lana.
 - Item coffret, ferrat, ab frasques de no res.

- Item un capell de filtre petit, blanch, amb un cordó de ceda negra ab flocadura als caps.
Item tres lanses; un glavi, altre de xereix, altra godondard vell.
Item un dard ab lo ferro ampla, vell.
45. Item una capseta de fust larga, hon havia un poch de fil embolicuat e dolent ab un trancador o enbotonador de sartre vell.
Item una capsa rodona podrida ab frasques de no res.
Item dues coltellines dolentes e velles: una ab beyna e l'altra no.
Item tres parells de cardes velles sotils.
Item un taulell de taules ab ses taules, petit, de poch valor.
50. Item un paneret de canya, petit, ab un cademat vell e dos morishs ab llurs claus e unes tizores velles.
Item una castanyeta de vidre cuberta de spart, la qual los dits manumissors donarem a la dita Anna.
Item un sach de cànem larch e un petit.
Item un tros de tela de cànem, grossera, de larch de entorn dues canes.
Item una bogeta de cuyro.
55. Item un caixó de fust hon havia DCCL fusos de filar entre uns e altres.
Item XII corriolets de fust molt petites e sis parells de torters de fust, tot nou.
Item un banch ab sos petges darrera lo llit, vell e dolent.
Item quatre ampolles de vidre, la una de un quarter, les altres mitgenses e un brocal sens sol.
60. Item un pesal de ferro, qui trau dues o tres lliures.
Item un cabastre e dos trossos de corda de spart vell.
Item un canalobret de lautó petit molt, per escriure.
Item dues barrines, unes tanalles, un forrelat e un martell, vell tot.
Item un mig cofre vell, vermell, ab unes frasques e coses de no res.
65. Item un cedàs ab lista de ceda vell.
Item una sacha de cànem clavada a la finestra, molt vella.
Item un orinal ab sa sarpellera vella.
Item tres gerres de terra closes de guix, dins les quals se diu ha dinades de salsa e species.
- Item una romana ab son piló mitgense
70. Item un cossi de terra, poch.
Item una altra romana, molt petita, ab son pilonet.
Item una post vella e dos banchs de taula podrits.
Item una picassa e cap martell mitgense.
Item quatre lumeners de ferro sotils e dolents.
75. Item una sanalla de palma vella ab calç.
Item una alfàbia envernissada dins la qual ha un poch de ordi per lo aza.
Item un librell de terra hon havia una sort de claus barcarols.
Item un calderó an ansa mitgense apadassat.
Item una capsana de capiró.
80. Item dues cadenes de làntia e sis guarniments de fil de aram per lànties petites e dos plechs de lantons per tenir les metxes o blens.
Item una taleca nova ab vuyt lliures de farro.
Item una altra taleca nova ab una dotzena de exetes de carratells.
Item un satrill de terra buyt, lo qual donaren los manumissors a la dita Anna.
Item una satrilla de terra envernissada, de tenor de un quartà ab una ansa.
85. Item una olla de terra mitgense.
Item una librelleta e una cassola de terra.
Item sinch mans de paper de strassa.
Item una olla de terra poqueta, plena de mantega.
Item un paneret de verduchs prims, pla, ab un cloedor de letres de fust sens senyal e dos raors dolents.
90. Item una olla de terra an triaga (una lliura).
Item dues librelletes de terra.
Item una tauleta ab sos petges, vella e dolents.
Item una olleta de baynots.
Item una lenterna de stany dolenta.
95. Item una ampolleta de vidre ab un poch de aygua de murta.
Item un talech o sach de cànem hon havia:
Primo, una taleca vella ab un poch de segí.

- Item quaranta tres parells de sabates de infant, ab orella, petites.
 Item dos plechs de fil de gansalles de fil de ballesta hon havia sis gansalles en cascuna mostra o plech, a modo de dinades.
100. Item XVII capdells de fil de lenes.
 Item dos capdells de corda de balduffa mitgenssers.
 Item XIII capdells parells de calcetes de infants, de agulla, blanques.
 Item en torn una l. de fil de cotó gros e unes poques de agulles de cosir velles.
 Item dos plechs de corda de cànem prima e un plech de corda mitgenssera e un altre de corda grosseta.
105. Item un talech de cànem hon havia cent sexanta nou parells de sabates de moltó de una forma e altra, entra, entre poques e grans e de infants e XXXVI parells de sabates de dona, talla de monja, e un parell de grogues.
 Item tres monolls de serres per a sabater.
 Item un altre telech de cànem hon havia LXVIII parella de sabates de moltó, ab vira, entre grans e mitgenseres.
 Item XXVIII parells de sabates de moltó, ab vira, per infants e fadrins.
 Item XXIII parells de sabates primes, grans, de Cordova.
110. Item un talech de cànem, ple de passols burells e part de blancha, los quals no son posats vendre e son en casa del discret en Bartomeu Subirós.
 Item un altre talech de cànem hon havia dos rams de lana blaus per vores e un carratell o barril dins lo dit talech hon havia:
 Primo una l. de fil de donarda.
 Item dues l. de lavors.
 Item tres dotzenes e quatre ganivets ab sos mànechs vermells.
115. Item una l. de fil negre.
 Item una l. de fil blanch de donarda.
 Item una l. de alum.
 Item un potet ab tres onzes de pomada.
 Item gíngebre sinch sous, en dinades.
120. Item dues l. tres onzes de fil blau.
 Item tres rahors grossers.
 Item dues grosses de tiretes anb tres parells blanques.
 Item XXXIII miralls petits, sotils.
- Item CCC ams de oblada.
125. Item tres l. de cotó blanch filat.
 Item una caixa poqueta de taules de Venècia, sotil, devant lo dit, ab son pany e clau dins la qual havia:
 Primo una l. de fil blau embolicat en paper, per cosir.
 Item un altre paper ab entorn una l. de fil negre, per cosir.
 Item un altre paper ab dues dotzenes e dos linyells en una madeixa, de vetes pintades de stam, per a tanyir.
130. Item dos miralls petits ab lluna.
 Item un altre paper ab una pessa de vetes de stam, violades.
 Item sis vels de coto blanch ab un paper.
 Item dues troques de cotó filat, grosset, blanch.
 Item un paper hon havia XII bosses de albadina blancha.
135. Item un paper ab dues pessas de veta blancha, de strenyer cap.
 Item un altre paper ab veta de cabes, dues pessas.
 Item un paper ab bosses negres grosseres de cuyro.
 Item un paper de canyella cencera, entorn de mitja l.
 Item un cint de cuyro negre ab un ganivet.
140. Item una spasa ab cruera e baynasa sotil, la qual no ses posada vendre e es en casa del discret en Bartomeu Subirós.
 Item un paper ab regalècia.
 Item un gipó de Hosteda blava, del dit defunt.
 Item un gonell blau.
 Item sis vels de cotó grossers.
145. Item uns calsons de blanquet e unes bragues marineres de blanquet sotils.
 Item sis dotzenes e mitja de corretges noves.
 Item una cogulla de drap verd grosser.
 Item un cànyem e un talech de cànem.
 Item un plech o bolum de cànem burch, qui tira dotze canes e mitja.
150. Item un libre gros de forma de mig full, libre de deutes, e un libre larguet de memorial, cuberts de pregamí.

- Item una bossa qui-s te ab una corretja ab algunes claus, dins la qual bossa havia un anellet d'or ab una pedra de robí petit molt e sotil e una clueta e tres oracions de paper.
Item un sint de cuyro vermell vell que portava lo dit defunt, buyt, ab un ganivet.
Item un talech de cànem petit hon havia set sous, vuit diners en doblers.
Item una bossa de cuyro ab sis monedes de coure ab part de liga de argent.
155. Item una altra bossa de cuyro o serronet hon havia mig reyal d'or, onze florins d'or e un ducat venecià.
Item una cadira plegadissa.
Item un cadaf de aram.
En lo menidor del alberch que tenia lo dit deffunt en Ciutat
Primo, una taula larga ab sos banchs, dolenta e vella.
Item un banch devant la taula vell.
160. Item un artibanch de una caixa vell, lo cual per nosaltres dits manumissors es stat dat a la dita Anna, hon havia:
Primo, unes manxetes, una pua de torn, dues madexes o papers de gansalles hon havia sis gansalles en cascú.
Item tres papers ab bosses de albadina, plenes de asenci.
Item un paper ab tgaixes e negres e un paper ab unes poques de agulles de cosir, grossetes, en nombre de cent.
Item sis dinades de fil de ampalomar.
165. Item una satrilla verda, la qual, per nosaltres dits manumissors, fou donada a la dita Anna.
Item un paner de verduchs.
Item dos trossos de stora, vella e dolenta.
Item un ymatge de nostra dona de guix e quatre papers, lo que tot donam nosaltres dits manumissors a la dita Anna.
170. Item un canalobre de ferro vell.
Item una scala de gat ab tretze scalons.
Item un morter de pedra.
Item un pagès.
Item quatre olles de terra, entre bones e dolentes.
175. Item sinch plats de terra, vells.
Item vuyt scudelles de terra.
- Item tres librelles de terra blanques e una verda.
Item una cullera de fust e un torn e un boix de fust.
Devall en la stabla
Primo un aze de pel negre, ab son bast e una sarria de palma.
180. Item dos petges de taula, vells e podrits.
Item una caixota, sens fons e cuberta, e un taulellot podrit e un tros de post esclafada.
Item una caixota, sens fons e cuberta, e un taulellot podrit e un tros de post esclafada.
En lo pou
Item un poal fet de una servellera ab sa corda de spart.
Item una corriola
185. Item atrobam e nos denuncià en Salom, sabater, que sta devant la taula hon se tallen los bochs en la carniceria major de la Ciutat, que tenia uns stivals de Cordova, los quals li havia fet sobresolar lo dit defunt dementre vivia.
En Artà
E dissabte, a XXVIII de desembre, any mil quatrecents setanta set, continuant lo dit inventari, nosaltres, dits manumissors, atrobam en la vila de Artà les coses e robes següents:
1. Primo atrobam en casa de madona Blanquera, la qual sta al costat de la casa del dit deffunt, que aquell dit mestre Pere li havia comanat dues caxes, un caixó poquet e dos artibanchs tancats tots ab llurs panys e claus.
En una de les quals caixes, ço es la menor, qui stava uberta atrobam:
Primo mitja cana de cànem gros.
Item una pessa de drap della stopa, la qual, segons en aquella sta intitulat de ma del dit deffunt, sta penyora per tretze sous. Es den Guillem Monserrat de la dita parròquia. Los quals rebé lo dit Francesch Canyet, altre dits menumissors, en comptants del dit Monserrat e fonch restituïda la dita penyora.
5. Item quinze papers de agulles de cap, de sort mitgensera.
Item set papers de agulles de cap, de la matexa sort.

- Item dues canes, set palms e mig de cordellat blanch, stret.
 Item una vànova prima, obra de ondes, sotil.
Item en lo dit caixó petit, blanch, atrobam ço qui.s segueix:
10. Primo un canamàs vell, squinsat.
 Item tres parells de sabates de dona, vermelles, primes, mongils.
 Item sis parells de sabates de dona, blanques, mongils.
 Item dos parells de sabates grogues, unes de dona, altres de minyona.
 Item quatre parells e mig de sabates de dona, negres, mongils.
15. Item sinch parells de sabates de dona, ab un botó.
 Item un paper ab quatre boces de drap, per a dona.
 Item una coha e un cosset de dona, usats.
 Item una tela de Olanda grossa, qui tira tres canes, sis palms.
 Item una altra tela de bri de la terra, de ampla de tres palms, qui tira quatre canes, dos palms.
20. Item un tros de bordat qui tira dues canes e mitja.
 Item mitja cana de canem prim, stret.
 Item sis palms de tela de Olanda, grossa
 Item sis palms de bordat.
 Item tres canes de tela de Olanda, mitgensera.
25. Item una cana i mitja de tela de Olanda, mitgensera.
 Item tres palms scassos de tela de Olanda, prima.
 Item una cana de tela de Olanda, prima.
 Item tres canes, sis palms, de tela de ampla de sis palms, cruènyia.
 Item un ram petit de fil de bri, vermell, per a cosir.
30. Item una dotzena e mitja de tiretes de ceda, de diverses colors, petites de larch de un palm, ab caps.
 Item una altra dotzena e mitja de tiretes de ceda de un palm de diverses colors ab caps.
 Item una altra dotzena e mitja de tiretes de ceda de un palm de diverses colors. ab caps.
 Item vuyt tiretes de ceda de diverses colors, ab caps reorsat, de larch cascuna de dos palms.
- Item una cana sich palms de ceda, reforsat, leonada.
 Item quatre canes de veta de ceda verda, reforsat.
35. Item tres canes de veta de ceda groga, reforsat.
 Item quatre canes de ceda, reforsat, morat.
 Item quatre canes, sis palms de veta de ceda, reforsat, groch clar.
 Item quatre canes e mitja de ceda blava, reforsat.
 Item nou tiretes de ceda ab caps, reforsat.
40. Item sinch cordons de ceda, ab caps de civilla.
 Item quatre canes de veta de ceda civilla scacat.
 Item vuy canes de veta de ceda civilla, color de morat.
 Item tres canes de veta de ceda negra civilla.
 Item tres canes e mitja de veta de ceda civilla vermell, ab llistó groch al mig.
45. Item dues canes de veta de ceda civilla blau.
 Item sis canes de veta de stam morat groga.
 Item una aluda de albadina, ab entorn tres onses de salsa.
Item en la dita caixa gran, tancada ab son pany e clau, atrobam ço qui.s segueix:
50. Primo mitja cana, manco un quart de drap de lana, verd.
 Item una pessa de tela de ribera, grossa, qui tira set canes.
 Item sis palms de tela de la mateixa sort.
 Item set palms de tela scacat, per cubertes de gipó.
 Item quatre canes de canem de ribera.
55. Item una pessa de canem stret qui tira vintisis canes.
 Item una altra pessa del mateix canem qui tira sinch canes, sis palms.
 Item un scapoló de bri e stopa qui tira tres canes, dos palms.
 Item un scapoló de demito negre qui tira dues canes, sinch palms.
 Item un baló o fardell de drap o trossos de drap, ço es l.i e stopa e un mantell de bruneta qui, segons en la cara atrobam scrit de ma del dit defunt, es den Anthoni Sanxo del Racho. Sta. penyora per deu lliures.

60. Item una cana sinch palms de demito leonat.
Item una cana, dos palms de fustani blanch pelós.
Item unes tovalles blanques de taula larga, intitulades de ma del dit defunt que son del barber, penyora per XVII sous. Les quals rebé lo discret en Barthomeu Subirós, altre de dits manumissors en comptants del dit Marc, e fon li restituïda la dita penyora.
Item un scapoló de arbarge qui tira sinch canes, sis palms.
Item un lansol de bri e stopa usat e una calota de vellut vert ab trenes de or vella e una cullera de argent, intitulat de ma del dit defunt que es de la dona Truyola, penyora per vintidós sous, deu diners.
65. Item unes tovalles de taula larga ab listes blaves ja usades, intitulades de ma del defunt, que son den Anthoni Morey. Stan penyora per sis sous.
Item un scopoló de cordellat blau stret qui tira set canes, sis palmsembolicat ab mitja cana de canem gros.
Item un tros de cordellat blanch qui tira una cana, dos palms.
Item un palm de drap de tela de ribera.
Item una barrina.
70. Item sinch vels de cotó grossos e dos vels de cotó prims.
Item sis palms de tela de canem blau.
Item dos palms de cordellat negre.
Item tres dotzenes de cordons de cabrit blanchs.
Item vuyt dotzenes de tiretes blanques e tres dotzenes de tiretes vermelles.
75. Item una cana de cordellat blanch stret.
Item una cana e mitja de setzè blanch, la qual, per nosaltres manumissors, fou donada, per amor de Déu, a frare Oller.
Item una gramalla ab son capiró de drap de dol, la qual los dits manumissors donaren, present lo, notari devall scrit e altra gent, a.n. Joan Pera, al qual lo dit defunt en son testament la leixa e mana donar.
Item una polanda de drap violat, folrada lo cors de blanquet, ja usada.
Item un gramalló o passatemps de dona, de drap verd oldà.
80. Item un mantet de drap leonat, dolent e vell, lo qual los dits manumissors per ma del dit mossen Moragues donaren, per amor a Déu, a cert home pobre.
Item dues barretes negres dobles: la una, nova; l'altra, vella eremandada.
Item dues barretes sanars negres e una morada.
Item dues barretes morades dobles.
Item tres barretes sanars vermelles arnades.
85. Item dues barretes dobles negres i arnades, les quals totes barretes staven en una coxinera vella.
Item un gipó e una barreta, vell tot e dolent.
Item en hu dels dits artibanchs, tancat ab son pany e clau, lo qual es de la dona muller den Fransoy Peralló, penyora per quize sous, lo qual li son tornat pagant aquells a nosaltres, dits manumissors, atrobam les coses següents:
Primo un lansol, intitulat de ma del deffunt, que es den Pere Crespi, penyora per XI sous.
Item un tros de cordellat verd, qui tira nou palms.
90. Item una cana de bri e stopa.
Item un scapoló de cordellat blanch, lo qual tira dues canes e mitja.
Item un lansol de quatre teles de bri e stopa, usat.
Item un altre lensol de tres teles de bri e stopa, vell e dolent.
Item un altre lensol de quatre teles, vell e apadassat.
95. Item un plech de tovallons listats, vells, qui tiren dues canes.
Item un altre plech de tovallons listats, qui tiren dues canes.
Item un altre plech de tovallons listats, qui tiren cana e mitja.
Item un altre plech de tovallons listats, qui tira una cana e mitja.
Item dotze torcaboques entre listats e blanchs e un tros de randa.
100. Item un plech de tovallons ab listes, blancs, de dues canes.
Item unes tovalles blanques, de larch de una cana.
Item vuyt camises de dona, entre ben usades e convinents.
Item una tela de lansols, squinsada e vella.

- Item unes tovalles listades velles, per taula larga.
105. Item una tela de lانسول, vella
Item quatre tovalloles, usades, ab randa.
Item sis benes de lli, usades, per a dona, usades e sotils.
Item un scapoló de canem gros, qui tira quatre canes.
Item una cuberteta, feta tota de randa, dins la qual havia:
110. Primo deu cohes e una coffa de dona usades.
Item sinch collets, entre bons e dolents.
Item dues corretges, la una ab lo parix de ceda groga ab lo guarniment de acer e l'altra ab lo parix morat ab lo guarniment de argent blanch qui après se es pesat e es net: una onza, setze milleresos e mig.
Item una bossa de ceda negre e un aguller de grana, obrat de ceda verda.
Item una mànega de camisa vella, un tros de randa, una borra e un mocador de home nou.
115. Item una corretja ab parix de ceda vermella ab lo guarniment de argent daurat intitulada de ma del dit defunt que es den Joan Monge, penyora per vint sous, la qual los dits manumissors li han restituida e compensats los dits vint sous ab certa leixa que lo dit deffunt ha feta al dit Joan Monge e a un fill seu.
Item un tros de cordellat blanch qui tira una cana sis palms, la qual, per nosaltres dits manumissors, fou donada a certa persona.
Item set collets e una bossa de grana, dolenta, de dona.
Item un capsó de paret ab listes blaves.
Item unes tovalles de taula ab listes blancs, velles.
120. Item un gonell violat folrat de blanquet, del dit deffunt, vell.
Item un parell de calces senars vermelles, del dit defunt.
Item dos mantells de dona de drap negre, sotils.
Item un papafigo de drap negre.
Item una caixa de drap imperial fi, vella.
125. Item un gipó de mostivaler, conivent, del dit defunt.
- Item un gramalló de brisco ab plechs, folrat de blanquet.
Item una gonella verda, nova, ab blanquet entorn peus.
Item una altra gonella vermella, nova, ab blanquet baix.
Item un cors de gonella vermella.
130. Item un parell de calces de color violat senars ab bragueta, arnades.
Item una botgeta de cuyro launada de barres de ferro ab son pany e clau, dins la qual havia, en dos saquets de canem, quaranta dues liures, un sou, dos diners en doblers e un reyal d'or.
Item dues culleretes de argent, de pes de denou milleresos.
Item tres culleres de argent den Salvat Sureda, qui stan penyora per vint sous.
Item er un altre dels dits dos artibanchs, poquet, atrobam:
135. Primo set collets de ceda entre morats, grochs e blaus ab fil d'or.
Item quatre gandalles senars de ceda: dues verdes, una vermella e l'altre morada en una capsa pintada cayrada poqueta.
Item una capsa altra, pintada, cayrada, hon havia:
Primo trossam de tot ceda, qui tira, en tot, setze palms.
Item una gandalla de ceda morada, cenar.
140. Item una altra capsa pintada petita cayrada, hon havia dos vels de ceda.
Item un parell de calces de lana, closess de color rosada, usades.
Es stat atrobat que stan penyora per quatre sous, sis diners, per unessabates primes que en Rafel Mir comprà del dit defunt.
Item una gansalla de fil negre, gros.
Item sis dotzenes de cordons, vermells.
145. Item mitja grossa de tiretes de cabrit vermelles.
Item un ram de fil de Nissa, blanch.
Item quatre onses de cotó de pastell.
Item mitja grossa de tiretes vermelles.
Item quatre dotzenes de tiretes de cabrit, blanques.
150. Item sis dotzenes de cordons, vermells.
Item una grossa e quatre dotzenes de tiretes, vermelles.

- Item un ramet de fil vermell.
 Item tres pessas de mitja veta de fil caveiat.
 Item tres dotzenes de cordons de fil pintats.
155. Item una tovallola de bri den Pere Truyol qui stava penyora per divuyt diners, al qual, pagant aquells als dits menumissors, es stada, aquí mateix, dada e lliurada.
 Item mitja grossa de tiretes vermelles.
 Item quatre madeixes de fil de donarda, de pes de tres onses.
 Item una mantonet de grana vell, lo qual es de la muller den Luch Bonanat e sta penyora per vuyt sous.
 Item un mantell petit de grana, folrat de vays. Sta penyora per vint sous e es den Pere Bonanat.
160. Item quatre bosses de carmanyola.
 Item dues canes de cànem de carmanyola.
 Item un palm e mig de blanquet.
 Item dues canes de cànem de màrfega.
 Item tres palms de cànem gros.
165. Item tres canes e mitja de burellet de Flandes o de Londres, stret, arnat tot.
 Item un altre trosset de cànem, squinsat.
 Item dues canes e mitja de cànem de drap de ribera.
 Item dos palms de cordellat per a peuhucha.
 Item sis palms de cànem mitgenser.
170. Item dos palms de cànem vermell.
 Item dos palms de cànem grosser blanch.
 Item quatorze canes de bordat.
 Item quatre palms de canem.
 Item un balonet o bolich de trossos de drap de llana de diverses colors, per a collars de gipó, ab dos trossos de canem vermell.
175. Item un parell de punyets de dona, blaus, arnats.
 Item dos pans de sucre de dos cuytes.
 Item set canes e mitja de cànem vermell.
 Item una tovallola intitulada den Damià Martí, penyora per dos sous, quatre diners.
- Item una cuberta de coxí intitulada den Jacme Risso, penyora per tres sous, quatre diners.
180. Item dues tovalloles den Salvat Sureda, les quals stan penyora per nou sous.
 Item una tovallola prima ab randa, la qual lo dit defunt intitula que no sab de qui es preu d'esta penyora.
 Item atrobam en casa de la dita dona Blanqueta una taleca de arròs, qui pesa vuit lliures netes.
 Item una gerra de terra enguixada, ab sapó, de pes de XXXV s, encamerat.
 Item dues dotzenes de spardenyes de spart.
185. Item hi trobam mes un costal de lli de Nissa, de pes de IIII quintars LXXX I. encamerat.
En la botiga
 Primo en doblers e diners senars, *dins una capsa*: sinch sous. set diners.
 Item quatre peses de carmanyola.
 Item tres canes em dos trossos de carmanyola.
 Item sinch pessas cànems de màrfega.
190. Item tres canes de cànem, clar e mol sotil.
 Item una taleca nova ab una lliura de cotó nou.
 Item una altra madexa ab cotó filat blanch, lo qual pesa net una l., tres onses.
 Item una cana, sinch palms de bordat.
 Item dos palms de bordat.
195. Item mitja pessa de veta de cabes de fil.
 Item mitja pessa de veta de strenyer lo cap.
 Item mitja pessa de veta de cabes.
 Item dues pessas de veta de strenyer lo cap.
200. Item dues dotzenes de miralls de una luna de la pus sotil sort.
 Item deu culleres de fust, grandetes.
 Item una dotzena e mitja de culleretes de fust, petites.
 Item vuyt miralls petits, dolents.
 Item una capsa petita tancada ab sis ganivets e sus baynes, una axeta de fust e un mirall molt sotil.
205. Item tres papers de orpiment e un potet de vidre ab orpiment e dos papers de orpiment.
 Item una onsa de cotó de moxells.

- Item una dotzena de corretges, platondes de lautó.
Item onza bragues de cànem prim.
Item vuyt cents gaffets negres.
210. Item una capseta blanca trancada ab dues pinsetes e un drap de daus.
Item onza mans de paper.
Item mitja l. de fil de donarda.
Item set l. de canelles de cera vermella, a rahó de tres sous la lliura, a la dona Fillola.
Item vuyt parells de tizores de barber e sis parells de tisoires petites.
215. Item un ram de fil de bri negre e tres altres consemblants rams.
Item una l. de gingebre cencer ab una capseta rodona.
Item tres dotzenes e mitja de pintes de grafio.
Item un ramet de fil blau, per cosir.
Item un ramet o gansalla de cotó blau, molt petit.
220. Item dues pintes de grahó.
Item una dotzena de pintes ab lletres qui dien: Tot be.
Item deu millers de agulles de cap.
Item tres dotzenes de corretges de cuyro vermell, platonades.
Item mitja dotzena de corretges blanques, platonades
225. Item sis fils de granadura groga.
Item set parells de ganivets prou dolents.
Item nou ganivets sotils.
Item tres parells de ganivets petits.
Item XX cordons de fil pintats.
230. Item una cistella de canya ab una ansa.
Item XIII fils de granadura de vidra, verda e groga.
Item tres fils de vidre, negres.
Item un rastre de vidre ab Pater Nostres, tres o quatre de coral.
Item un fil de Pater Nostres de asabeia, picats.
235. Item cinch tiretes de ceda civilanas.
Item tres parells de tizores de coltura.
Item dos parells de consemblants tisoires.
Item un mas de tiretes de fil ab caps.
240. Item quatorze perles de vidre.
Item un fil en que ha ligat tres massos de granadura verda sotil e un mas de granadura negre prima e tres massos entre groga o verda prima, sis cascavells e una nòmina de ceda.
Item XV fils de granadura de vidre negre, ben sotils.
Item vuyt fils de Pater Nostres de fust, vermells.
Item tres corretges de fil.
245. Item un fil de Pater Nostres de asabeia, rodons, grossets.
Item tres trossos de veta de ceda.
Item una ymatge de Nostra Dona an lo Jesús al bras, de guig, ab uns Pater Nostres de sabeia en la mà.
Item una capseta rodona ab tres onses de clavell.
Item una capseta rodona verda ab mitja onsa de canyella cencera.
250. Item una altra petita ab una onsa de garaugau.
Item una capseta altra ab tres onzes de ansens.
Item sinch capsetes de fust, rodones, buydes.
Item una altra capsua poqueta on stava conserva.
255. Item sinch l. de fil de ferro per ligar fogons.
Item una dotzena de llibrets e albarans
Item dues l. de caneles de ceu.
Item una ballesta de cer, ab dues alianes ab passadors.
Item una capsana de capiró.
260. Item quatre dotzenes de corretges entre unes e altres, de cuyro e stam e de una color e altra.
Item un sint vell ab la bossa de cuyro.
Item un parell de calcetes de minyó, totes arnades, qui no valen res.
Item una faixa verda dolenta.
Item una cana de bordat.
265. Item XXVIII papers, pintats de figures de sanets.
Item un ciri blanch de mitja liura.
Item tres massos de pebre picat de sinch sous cascú.
Item un paper de gingebre picat sinch sous.
Item dues olletes, plenes de trementina de vet.
270. Item dues olletes, mitges de giripliga cascuna.
Item quatre olletes de terra petites hon ha stat trementina.
Item quatre capsos rodones, buydes.
Item sinch palms de bri.

- Item un parell de mànegues de drap negre e unes altres de damito vells.
275. Item mitja pell de albadina blancha.
Item un parell de pintes de pentinar llana.
Item un caxonet vermell hon havia:
Primo mitja pessa de Civilla, morat.
Item sis canes de flocadura de ceda verda.
280. Item una cana de flocadura de ceda morada.
Item dues canes de flocadura de ceda blancha.
Item dues canes de flocadura de ceda groga
Item dues canes de flocadura de fil blanch.
Item una cana de flocadura de ceda graniolada.
285. Item una podadora.
Item unes paletes de guixer.
Item dos miralls sotils.
Item un capdell de landera de canem de pes mitja l.
Item dues singles de rossí e sis de ase.
290. Item dos sints de ballesa e tres talloles.
Item dos spolsadors de bruch.
Item sinch cartes de a.b.c.
Item sich fassetes de entrecavar, de ferro, sens mànech.
Item quatre guarniments de làntia de aram e una cadeneta de làntia.
295. Item vuyt nous de torn.
Item quatre ganselletes de fil de ballesa.
Item dues faus de segar, ab llur mànech.
Item XIII parells de tornets.
Item un paper ab trenta agules largues de cap.
300. Item un capdell de fil de ampalomar, qui pesa VIII onzes.
Item sinch sous, quatre diners de fil de ampalomar en dinades.
Item XVIII fils de vidre.
Item dues penitensies de vidre grosses de colors diversos.
Item mitja l. de corda de balduffa.
305. Item sis l. de corda de dogals.
Item set taleques noves.
Item dues antipares de moltó per fadrí.
Item una coltellina dolenta e vella.
Item una capsia rodona ab dues onzes e mitja de fil blau.
310. Item una destraleta per trancar andiana.
Item alguns trossos cordes de cànem velles.
Item una capseta ab un petit sucre candi.
Item cent dinades fetes de fil de totes colors, en una capsia rodona.
Item una taleca de cànem ab un petit de lavors o batalfaluga entorn dotze diners.
315. Item una sanalla de palma poqueta ab XXXX pintes de grafio.
Item un tros de canyem ab alguns trossos de drap de pocha valor.
Item dos parells de tizores de sastre.
Item una capseta blancha ab uns pochos de gaffets negres e centagulles de cosir.
Item una barrina ab son mànech.
320. Item un talaquet de cànem ab entorn cent anelletes de lautó.
Item una onze de pebre cencer, en un talaquet de cànem.
Item vuyt onzes de fil de cosir, entre dues capsos de diverses colors.
Item una capsia rodona hon ha tres onzes de fil blanch, en dinades.
Item un pes de florí en una capseta ab sos pesos.
325. Item cent claus mayals en una geveta de fust.
Item dos quarts mesures de fust.
Item una lanterna, la qual fon donada a la iglèsia.
Item una capsia rodona, dolenta, ab una l. de alum de rocha.
Item unes balanses mitgenses ab alguns pesos de coure.
330. Item set parells de sabates de Cordova per a homo, mitgenses.
Item una capsia ab dues onzes de fil de cosir de diverses colors.
Item una aluda ab almàngara.
Item ua talequeta ab ros de bota.
Item MD agulles de cap, de sort mitgenses.
335. Item un paneret de verduchs vell e dolent, ab set pesals de ferro, entre grans e pochos, e un mantell e un scarpe.
Item onze canonets de or de lucha.
Item sinch sous de pebre picat, en dinades, dins una olla de terra gran.
Item set sous de pebre picat, en dinades, en una altra olla de terra gran.

- Item altres set sous de pebre picat, en dinades, en una altra olla de terra, dels quals set sous de pebre picat sen ha venut per sis sous, quatre diners.
340. Item un satrill de terra poquet, ab entorn dues onzes de argent viu. Item una taula rodona ab sos petges. Item tizores de taulell. Item dos vernigats de fust. Item dues gavetes grans de fust, tres vernigats e tres talladors, tot de fust. Item una capsua buyda. Item una sanalla de palma ab alguns ferros de no res.
345. Item una scarxella de aluda ab un martellet, unes tanelletes, un scarpre e altre mester de fer cedassos. Item una spasa ab bayna ab pom, don no.s. sab de qui es. Item tres beynes de coltelles ab posts. Item tres coltellines ab cruera genovesques ab lurs beynes e un victoriano ab sa beyna.
350. Item una fulla de corretger de fero stanyat. Item dues coltelles, una poch sens cruera, altra ab cruera. Dos parells de guinavets ab llurs beynes. Item atrobam una bossa de vellut verda ab XXI botons de perles, no sab si es penyora o no. Item una corretja ab lo parix de or de ceda, ab lo guarniment de argent daurat, e dos anells d'or: lo u ab pedra de rubí, l'altre ab pedra de turquesa. Es de la dona Ysabel, filla den Guillem Sureda, penyora per trenta nou sous, vuyt diners.
355. Item uns ganivets ab beyna verda de argent, ab sis botons de perles en los tenidors. Son penyora per quatorza sous den Parpal. Item uns altres ganivets ab beyna verda, guarnits d'argent. Son de la muller den Feliu Mir; stan per sis sous. Item una calota de vellut vermell vella ab trenes d'or stretes. No.s sab de qui es. Item en un tros de drap atrobam stava ligat una onsa e onse millereresos de argent trancat.
- E dilluns, a XXX del dit mes de desembre...continuant lo dit inventari atrobam les coses e robes següents:
- Primo un artibanch larch, de una caixa vell e dolent, ab son pany e clau dins lo qual havia ço qui es segueix:*
360. Primo una ampolla de vidre grossa de mig quart. Item una olleta de terra ab un poch de triaga. Item dos rams de fil de Bourgunya. Item uns punyets de drap de lana blaus de dona. Item set taleques de cànem bones entre les quals ni ha una vella.
365. Item dues taleques de canem bones, en la una de les quals ha un poch de arros; en l'altra un poch de batafaluga. Item una taleca vella plena de lanties velles. Item una ampolla de vidre de tenor de mig quarter hon havia un poch de ayguarós. Item un pot de terra blanch hon havia un poch de ceffrà. Item un paper hon havia una lliura de gingebre cencer.
370. Item un altre paper hon havia una lliura de lavors cenceres. Item un altre consemblant paper hon havia una lliura de lavorscenceres. Item un altre paper hon havia una lliura de pebre cencer. Item un altre paper ab una l. de batafaluga. Item un talequet de cànem ab un poch de flor de camamilla.
375. Item una lliura de boharmini ab un paper. Item una dotzena de tiretes vermelles. Item un paper ab entorn tres onzes de clavells. Item un altre paper ab tres onzes de canyella cencera. Item un altre ab tres onzes de clavells, consemblants dels demunt scrits.
380. Item un paper altre ab una l. de soffre. Item una capsua de fust rodona ab un poch de spich. Item un paper ab un poch de boharmi..i. Item dos pans de blanquet de una l. cascú. Item un paper ab tres dotzenes de cascavells poquets.
385. Item un paper ab un poch de alfobes.

- Item un paper ab un poch de bou de xarch.
 item un paper ab un poch de garaugau.
 Item dues l. de canelles de ceu.
 Item tres vernigats de fust poquets.
390. *Item una caixaeta, vella, ab pany sens claus, dins la qual atrobam:*
 Primo una pessa de ceda de teles de cedas qui tira onze teles.
 Item tres telas de cedas consemblants en trossos o seperades, los quals totes teles staven embolicades ab un pregamí scrit.
 Item onza albaneques de tela grossera, embolicades ab un tros de paper.
 Item dos guants de malla, vells e dolents.
395. *Item una calota de vellut carmesí, ab veta en torn, qui es de Joan Monge, penyora per XV sous, VI diners, la qual los dits menumissors li han restituïda e compensats los dits sinch sous, sis diners ab certa leixa que lo dit defunt ha feta al dit Joan Monge e a un fill seu.*
 Item mitja pessa de veta de stam groga.
 Item una dotzena de cartes de pregamí per ensenyar minyons.
 Item vuyt fils de granadura menuda de vidre per a collars de dona.
 Item sinch bosses de drap de lana ab cordons de stam.
400. *Item sis bosses conseblants a les demunt dites.*
 Item tres capells de bordat per a home.
 Item XXXVII didals per a cosir entre dona e home.
 Item XVIII anells de lautó ab pedre e sens pedre, dolents e de vidre.
405. *Item VIII fils de granadura groga per collaret de nines.*
 Item sis troques de ceda de diverses colors en un paper.
 Item un capell de lli per a home.
 Item un paper hon ha set drapets de agulles de cosir, rovallades e sotils.
 Item un altre paper ab sis capells de lli per a home.
410. *Item dos tovallolins de tela mitgenseira nous.*
 Item un paper ab sis bosses de drap per a dona ab cordons de stam.
 Item un altre paper ab dos canons de or de Lucha.
 Item un paperet de daus.
- Item una cuberta de coxí ab randa, prou dolenta e squinsada.
415. *Item un quart de canti de fust.*
 Item dues taleques: una vella, altra bona, dins la una de les quals havia mitja dotzena de pilotes.
 Item una anclusa petita ab dues barrines, un coltellet serrador e un scarpie petit per adonar sedassos.
 Item un paper de canya dolent on havia un tros de cadena de bèstia, quatre ferradures de rossí e algunes claus.
 Item un rebeu de fust ab ses cordes.
420. *Item una sanalla de palma ab trossos de paper dolent.*
 Item vuyt telequets de canem entre bons e dolents.
 Item una cana e mitja de canem blanch.
 Item sinch trossos de canem de màrfega per fer talechs.
 Item un coffre landat de ferro, vell e dolent, buyt.
425. *Item una caixa de fust vella e dolenta ab son pany e clau.*
 item una altra caixa vella e dolenta sens pany.
 Item una albadina blancha.
 Item vuyt canes e mitja de bordat en trossos clavat en los prestatges, ja vell.
430. *Item set cedassos velles.*
 Item tres banquetts petits de fust ab llurs petges, vells e dolents.
 item una mitja cana de fust ab llurs petges, vells e dolents.
 Item una mitja cana de fust truncada.
En la entrada
 Primo unes balances de ferro guarnides grans.
 Item dyes botes de mena per tenir blat, prop la porta maior, ab fons a cascun cap e ab cadireta, en la una de les quals havia en torn una quartera de foment.
435. *Item una mitja bota desfonada a un cap, plena de terra.*
 Item un almut de fust.
Item una caixa vella an son pany e clau dins la qual havia:
 Primo una ampolla de vidre de tenor de mig quarter.
 Item un barral de vidre cubert de spart, ab dues anses, de tenor de dos quaters.
- 440.- *Item dues castanyes de vidre, poquetes, la una cuberta de spart; l'altra no.*

- Item un barrelet petit per tenir tinta, cubert de spart.
- Item un artibanch larch de una caixa ab son pany e clau dins lo qual havia:
Primo un sach de cànem vell squinsat ab onse canyamassos, entre bons e dolents.
- Item quatre devantals de cànem per a dona, entre bons e dolents.
445. Item set teles de lانسol descosides, velles e squisades.
Item un capell de lli per a home squinsat, vell.
- Item un canamàs de cànem gran e un petit, vells.
- Item una cubert de coxí petit e un capsó listat de blau.
450. Item un sayo de drap verd, sens mànegues, vell.
- Item una cuberta de coxí poqueta oldana.
- Item tres camises de dona oldanes.
- Item dues camises de home squinsades e un cosser de home.
- Item una tovallola obrada als caps de randa de agulla vella.
455. Item una caixa vella ab pany sens clau on havia sis plats e sisscudelles de terra, obra de Valencia, ab unes poques de avellanes velles e una mesura de fust molt prima.
- Item una alfàbia mitjansera, envernissada, per tenir oli, ab unes poques de morques al sol.
- Item una alfabieta petita envernissada dins e defora abracada.
- Item una alfabieta per tenir aygua.
- Item una taula ab sos petges vella e podrida, demunt la qual havia vuyt ampolles de vidre, entre poques e grans e mes una de un quarter.
460. Item dos barrals de vidre de tenor, lo u de un quarter, l'atre de mig, cuberts ab dos d'espert.
- Item dos morters petits de terra.
- Item una çatrilla e un quartà e un terrasset de terra, verd.
- Item un barral de vidre cubert de verduchs de tenor entorn unquarter e un satriel de terra petit.
- Item un librell verd de pastar poquet, ja trancat e fes.
465. Item una conqueta petita de aram.
- Item una pastera vella e dolenta ab sos petges per tenir vidre, dins la qual havia tres salers, ab peu los dos, l'altre sens peu, de vidre blau scurs, e una marratxa de la mateixa color, un lantó e un pot, tot de vidre.
- Item un cofre vell, ab pany ben dolent, pintat ab en torn una quortera de guixes.
- Item un talech de canem dolent ab una quortera de forment.
- Item un altre talech de canem gros ab una quortera e mitja de forment, vell e tot corcat, que no valia res, lo qual es stat donat, per amor de Déu, per nosaltres manumissors.
470. Item dues stormies e una granera petita de palma.
- Item dues riseles de cedàs.
- Item dos banquetts vells ab llurs petges.
- Item dos cànems vells, clavats a la paret, ab dues stenydores de palma.
- Item una barcella de fust guarnida de ferro e un peu de debanadores.
475. Item quatre barrils vells per tenir peix salat e una gaveta de fusttrencada ab un poch de pega.
- Item sis debanadores de canya, entre grans e poques.
- Item un stillador de pedre, rodó e agut, dolent.
- Item nou quintars LVII l. VI onzes de lana bruta, ensecada en sinch saques compreses en lo dit pes, encamerats, en lo nombre de lesquals saques los dits manumissors meteren tres pessas e dos trossos de cana e mitja cascun tros de canamàs per fer part de les dites saques e vint diners de fil de empalomar, en dinades, per cosir aquelles e adobar les altres saques.
- Item tres quintars XXVIII l. VI onzes de anyins bruts, ensacats en una sacha e un sach gran, comprès en lo dit sach encamerat.
- 480.- Item dos quintars XXXVII l. de pentirio, ensacats en dues saques compreses en lo dit pes.
- En la cambre.*
- Primo un llit de posts ab petges vell ab sa màrrega de cànem, plena de palla de forment, ab son travesser de ploma vell e sotil.
- Item dos coxins de ploma.
- Item una flassada vella de borra per tenir sobre la palla.
- Item un sach de canem vell, squinsat.

485. Item un sobrecel e una cortina entorn lo llit, de tela blanca e canyem, en trossos, cosits, tots vells. Item dues teles de lansol, squinsades. Item dos trossos de tela, squinsats, qui, stan en torn la paret. Item quatre stores de bova, penjades en torn lo llit al redor de la cambra. Item un lansol squinsat, peniat devant lo llit, qui retia tapaporta.
490. Item un orinal de vidre ab sa sarpellera de palma. Item una tela de lansol, qui penja devant lo dit llit. Item un bancal o artibanch devant lo dit llit, vell, de dues caixes, dins lo qual havia les coses següents:
Primo, en una de dites caixes: una olleta de coure petita, qui es den Jacme Martí alias Xuya, penyora per quatre sous, la qual los dits manumissors li han restituida e compensats dos sous que li eren deguts, pagants los altres dos sous al discret en Francesch Canyet notari, altre dels dits manumissors.
Item una cuberta de coxí, pocha, ab dos stedals de cera blanca, de pes cascu de mitja l.
495. Item un devantal de cànem blanch, squinsat. Item un trosset de cànem blanch prim, entorn dos palms, foredat al un cap. Item un talequet petit de drap de lli, dins lo qual havia dues tovalloles de bri ab randa, bones.
500. Item una tassa de lautó bollada. Item dos parells de calces de drap vermell de lana per a dona mitgensés e altres dos parells squinsades de pocha valor. Item una camisa de dona squinsada. Item un talequet de lli hon ha sinch rams de fil de bri prim. Item tres bragues oldanes.
505. Item dos caps de tovalloles de randa e dues mànagues de camisa, dolentes. Item un devantal de dona, de drap de cànem vell. Item una cuberta de coxí, poqueta, de drap de casa. Item un tavalloí sens cap o coffa. Item quatre trossos de drap de lli e una camisa de home, tot squinsat.
510. Item un parell de calces verdes de lana sens acabar, arnades, e un altre parell violades, aximateix arnades e velles. Item un talequet de canem cru, petit. Item un devantal de canamàs blanch. Item un talequet de cànem ab un tros de cànem. Item un parell de punyets de drap de lana violats e un tros de drap, vert, per fer guarda cors.
515. Item una barratina de lli per a home. Item un drap hon ha ligats sis vels de dona de cotó, bons. Item en l'altra caixa del dit artibanch atrobam tres canamassos e una tovallola, tot squinsat. Item una tovallola de bri, ab randa bona. Item dues taleques de cànem bones, dins la una de les quals havia quatre jochs de naips nous.
520. *Item un cofret ab launes de ferro, vell e dolent, hon havia les coses següents:*
Primo un coffret ab launes de ferro aguller, de vellut negre sotil, dos cadellts de ceda petits: lo hu color de grana, l'altre groch. Item una ampolleta de vidre ab polvora de Xipre. Item un gonell sens mànagues de drap de llana violat e dos gipons: lo hu ab la cuberta de cànem negre e l'atre de fustaní vergat, vells abdós e dolents. Item una caixa poqueta, vella, sens clau ab pany emperò, dins la qual havia:
525. Primo un mirall mitgenser daurat ab dues llunes: la una clara; l'altra, ab ymatges de la Passió, groga. Item una cuberta de travesser, ablistes, ja usada e una altra cuberta de travesser de canymàs ja usat. Item una capsa rodona pintada, dins la qual havia VII didals de dona per a cosir. Item un corporal e mànaques sens soldar, de camisa de dona, molt sotil. Item, dos canamassos petits, sotils. Item un cosset e una bena de cap, sens vores, de drap de bri, vell. Item un talequet de lli, hon ha dotze capdells de bri, entre petits e

- grans.
530. Item un paper de agulles de cap, mitgensesres.
Item una cuberta de coxí de cànem squinsada, dins la qual ha sis stedals de cera blancha, poquets, de pes de dues l.
Item dues cubertes de coxí obrades de ceda negre, velles e antigues.
Item una altra cuberta de coxí petita blancha ja vella.
Item tres canamassos petits e sotils.
535. *Item una capsa pintada cayrada dins la qual son les coses següents:*
Primo sis vels de cotó ja usats.
Item dos cosses e una albanecha de dona e dos capells de dormir, dos mocadors prims e una bena.
Item quatre canes de veta blancha e una bossa e un guardapits, tot de grana.
Item un stedal de cera blancha, de pes de dues onzes.
540. Item una gonella violada, dolenta e vella.
Item dos paners de canya.
Item al peu del llit, en un forat de la paret, atrobam storats quinze florins d'or e set ducats venecians, ligats en un paper ab fil vermell.
Item en un saquet de cànem, usat, blanch, e una bossa de cuyro vella dins aquell atrobam quinze l., deu sous, deu diners en doblers.
Item en un talequet de drap de lli lligat ab una veta de albaneca atrobam encruats sexanta dues lliures, deu sous.
Les quals quantitats foren per nosaltres tots tres, comptades, presents lo notari devall scrit e l'honorable en Jacme Llull, loctinent de balle, Gabriel Martí, Rafel Moragues e Onorat Subirós de Artà.
En la cuyna
545. Primo un cossi de terra petit sobre un banquet, cubert ab una posteta vella.
Item un cadaf de aram.
Item una alfabieta envernissada per tenir aygua, apadassada en dos lochs.
Item un calderó petit ab sa ansa.
Item dues paelles ab dues giradores, tot vell.
550. Item un lavacap de ferro.
Item una concha vella de aram.
Item un bassí de lautó.
Item un cadaf de stany.
Item un morter de coure ab sa ma.
555. Item dos canalobres de lautó.
Item un plat de stany mitjanser.
Item una ralla de launa de arma, vella.
item sis olles de terra, mitjanseres.
Item quatre posts de terra.
560. Item tres talladors de fust petits.
Item una ma de morter de fust.
Item dos cadaffos de terra verds.
Item tres morters de coure, los dos ab ma; l'altre sens ma.
Item una conquesta de aram, tota trancada e dolenta.
565. Item una olla de coure, mitgensera, qui es den Terrassa, penyora per setze sous.
Item una caixa dolenta petita dins la qual ha vuyt scudelles de terra, obra de Valencia, e dos plats de dita obra.
Item sich ampolles petites e dos gots de vidre.
Item un ambut de stany per vendre oli.
Item una olla e un tros de gerra de terra ab un poch de segí.
570. Item dues culleres de fust.
Item dues cadires plegadisses e un banquet petit, ab petges.
Item un forral e unes graselles e un ast petit de ferro.
Item una tauleta ab quatre petges dolenta e de poch valor.
Item un day petit.
575. Item un tallant de ferro per tallar formatge.
Item dos banchs de llit e dues posts per fermar porch.
Item un almut de vendre sal.
Item una çatrilla gran, cuberta de trunyella de spart ab un poch de oli al so!
Item un jarro de terra.
580. Item una çatrilla folrada de spart, vella, buyda.
Item un fogó de aram, prou dolent.
Item quatre vernigats de fust, dolents.
Item quatre lumaners.
Item un martell de fuster, poquet.
En la rebotiga
585. Primo un sach de cànem gros, vell e dolent, en lo qual havia en pans LVIII l. de cera vermella, encamerades.
Item un stora de palma rodona, per mesurar forment.
Item una bota de mena, ab tres quarters de ordi.
Item un càvech ab son mànech, dolent.

- Item una portadora, molt dolenta.
590. Item una bota de mena ab sis quorters de ordi.
Item una mitja lansa ab ferro de glavi e aristol, dolenta.
Item una lansa de xereix, molt vella.
Item un cove dins lo qual havia tres ampolles mitgenses e un orinal de vidre, sbrecat.
Item un calderó qui es den Antoni Gallart. Sta penyora per l.
595. Item dues olles de coure de tenor de dotze scudelles cascuna.
Item deu covens de canys entre grans e poch, vells.
Item una taula larga ab sos petges, podrida.
Item sinch riscles noves de torn.
Item un scapoló de drap cru den Antoni Vives, fill den Joan, penyora per XIII s., VIII, lo qual per los dits manumissors, es stat restituit an Joanet Vives, fill del dit Joan, pagant al discret en Francesch Canyet, altre dels manumissors, los dits XIII s., VIII.
600. Item un barral de vidre sens coll, cubert de spart, de tenor de II quorters.
Item dos cadaffos de terra, verds.
Item una concha de aram, mitgenseira, apadassada.
Item un traspontí, molt dolent.
Item un librell de pastar, envernissat.
605. Item dues destrals ab llurs mànechs sotils e molt velles.
Item una gerra de terra nova sens ansa e una stormia de palma nova.
Item sinch barrils de tenir sardina, vells e buyts.
Item un almut de fust ab dos sercols de ferro.
610. Item una podadora molt dolenta.
Item un fogó de ferro gran, ja podrit.
Item uns ferros de foch, nous, penyora den Jacme Martí alias Xuya, per tres sous, los quals li son stats restituits pagants al discret en Francesch Canyet, notari, altre dels dits manumissors, los dits tres sous.
Item una concha de aram gran e una altra mitgenseira, bones.
Item una caldera nova ab sa ansa mitgenseira, qui es den Joan Stelrich
- Risso, penyora per quatorze sous e vuyt diners, los quals los dits manumissors han compensats ab les molitges del dit defunt e de na Maria e de una filla de mestre Gilet, qui stava ab lo dit defunt, e restituida la dita caldera.
615. Item dos banchs ab llurs petges, los quals hauda d'aquen informació es stat atrobat esser del discret N'Onorat Subirós, argenter, barber de la dita parròquia de Artà, perquè los dits manumissors han aquells restituits.
Item un sach de cànem, ab unes poques de amelles qui no valien res.
Item uns ferros de roch rodons o a modo de fogons.
Item una ballesta de acer, sens corda, ab sinch e tallola, den Merchior Comes. Sta. penyora per decet sous, sis diners.
Item un carratell, dins lo qual ha una quortera de forment.
620. Item trenta nou sachs de cànem gros, poch, molt dolents.
Item un cubell ab un poch de civada.
Item una taula rodona, dolenta.
Item una post de pastar, poch.
625. Item un tros de sclavina, blancha dolenta.
Item un calderó de aram, ab sa ansa ab un poch de cendra.
Item una paella e uns ferros, penyora den Antoni Gallart, per X s.
Item un oró de palma petit.
Item una garrotera de cànem, vella.
630. Item una panera de canya e un paneret, nous.
Item dues polleres de canya, velles.
Item un storí poch, de palma.
Item dos paners de canya, poquets, vells.
Item dos banchs de fust vells, dolent petits.
- 635.- Item un sach de cànem vell e apadassat ab set barcelles de vena.
Item una anclusa o tros de ferro.
Item quatre barres de ferro, pe. obrar.
Item una brida guarnida, per lo aze.
Item dues stormies de palma e una corda de spart dolenta.
640. Item quatre vernigats e dues servidores de fust.
Item quatre stormies de palma, velles.
Item vuyt sanalles de palma entre bones, convinets e sotils.

Item una romana ab son piló, qui trau III quintars, LV s.

Item atrobam e rebem nosaltres dits manumissors de la dona muller den Salvador Fiol dos lansols e mig de bri e stopa de quatre teles cascún, que li havia acomanats lo dit defunt per canaiar e cosir, a la qual fou tornadora la hereditat, compensat cert deute que aquella devia, vint diners, que rebé decontinent per mans de mí, dit Francesc Canyet, notari.

645. Item atrobam que lo dit defunt tenia penyora lo demunt dit alberch hon dementre vivia habitava en Artà, per vint i sis l. den Pere Truyol e de la dona Catarina, sa muller. E la casa de la pallisa al dit alberch contigua e la qual trau portal a la carrera tenia penyora den Mateu Morey quondam per deu l., en la qual pallisa havia un poch de palla de forment e unes poques de rebasses ab un poch de lenya de ensanalls e un feix de canyes.

650. Item atrobam en la dita hereditat dos draps blanchs setzens.

Item un scapoló o cordellat, stret, blanch, qui tira tretze canes e quatre palms.

Haec et non alia bona invenimus, nos, dicti manumissores stare in predicta hereditate, prout ad nostram devenerunt notitiam. (...) Quod fuit actum in civitate Maioricarum et villa de Artano, diebus et annis quibus super. Signa nostrum. Arnaldi Moragues, Francisci Canyet et Bartolomei Subirós, manumissorum predictorum. Qui hec laudamus et firmamus.

Testes huius rei sunt: venerabilis Jacobus Llull, Gabriel Martí faber, Rafael Moragues, Onoratus Subirós cirurgicus et Jacobus Crespí parator.

ARM. Prot. Not. Martí Terrers, T-854, f. 64 ss.

II

Relació de productes que venia un
quincallaire ambulat
Ciutat de Mallorca 20-3-1563

Die sabatti XX mensis martii,
anno a Nativitate Domini MDLXIII.

Ego Michael fuster, caligarius
Maioricarum, gratis etc. concedo et
recognosco habuisse et recepisse a
vobis Caterina, uxor Petri Mir,
caligarii

Maioricarum, res et raupas
sequentes:

1. El primo un matxo de pell negre ab son bast y cadena, lo qual era de mí, dit Miquel Fuster, que li prestava per anar a defore per vendre robes.
Item dues portadores de lenyam ab cuberta y tencadures.
Item sis canes y un palm de vintena blancha.
Item sinch canes y un palm de vintene crue, ab dos trosos.
5. Item tres canes de xurn cru.
Item onse vells de cotó, nous, grochs.
Item sis parells de calses de dona, de stamenya blava.
Item un parell de calses de home, de stamenya negre comune.
Item quatre parells de calsons amples, de cordellat burell negre.
10. Item tres parells de calsons de stamenya negre comune.
Item dos parells de calsons de stamenya, uns blaus y altrs verts.
Item tres parells de calsons de cordellat senrós amples.
Item sinch jochs de cartes de jugar, de scriptura vermella.
Item vuyt pilotes de cuyro, de un doblar cada pilota.
15. Item setze cartes de estudiar per minyons.
Item una capseta largue en que hi havia quaranta y vuyt uyeres de vidre.
Item altre capseta en que havia trenta dues dotzenes de botons de sede de totes colors.
Item cent taxxes de ferro.
Item setze parells de gafets negres.
20. Item dotze parells d'anelletes de argent de orelle.
Item sis parells de arbossetes de vidre negres.
Item circa una liure de gíngebre senser.
Item sinch onses de batafaluga. Item dos beynots comuns.
25. Item dues olletes de scriure, sense taps, comunes.

Item una capsa pintade de Valentie
dins la qual havia vint pintes:
setze de fust y quatre de

Item altre capsete de Valentie pintade
dins la qual ha cent agulles de sabater,
sinc o sis didals de leutó y tres o quatre
jochs de daus.

Item una trocate de cotó blau.

Item trente sinch menedetes de filadís
y sede de tote color, en que son trenta
dobleres y dos menedons de un sou
quiscun.

30. Item unes balensetes de lautó
ab son calastonet y tres pesos.
Item sinch collerets y atzebeya negre.
Item sich fusos de arbós.
Item quatre sinyells de estam de color.
Item una bossa de estam negre.

35. Item setze canes de vete de fil,
blancha.
Unde rerum etc facio vobis dicte
Caterine etc. (...)

Testes: honorabilis Rafel Torrella,
parator, et magister Ioannes Puig,
cirurgicus Maioricarum.

Dicta die

Ego Ioannotus Fortesa, caligarius
Maioricarum, gratis, etc. concedet
recognosco habuisse et recepisse a
vobis domina Catherina uxore Petri
Mir caligarii Maioricarum presenti
etc. raupes sequentes:

Et primo dos parells de calsons de
cordelat camalí, grans.

Item dos parells de calsons de cordellat
overts.

Item tres parells de calsons de
cordellat camalí.

Item dos parells de calsons de cordellat
camaló, ab botons.

40. Item dos altres perells de calses
de cordellat burell negre, ab botons.
Item dos parells de calses de home de
cordellat, so es un parell camalí y un
parell de burell negre.
Item quatre perells de calses de dona de
burell.

Item una mànegues de xemelot leonat
ab mercasot de vellut negre.

44. Item dos fils de corals prims

Unde rerum etc. (...)

Testes predicti: Rafel Torrella,
parator, et magister Ioannes Puig,
cirurgicus Maioricarum.

ARM. Prot Bartomeu Miquel. Prot.
1557-1567, M-1058, ff.80-82v.

III

Inventari del botiguer Bartomeu Vives
Alcúdia 11-8-1588

Inventarium bonorum et
hereditatis honoris Bartolomei
Vincens, alias Codony, quondam,
oriundi ex villa de Santanyi, in
presenti in civitate Alcudie
domiciliato, factum ad instantiam
Ioanne Bertrana eius uxoris pro
conservatione dicte hereditatis et
securitate dotis et iurium suorum (...)

Primo en les cases, les quals dit
defunt tenia de mossen Jaume Ferrer,
situades dins la present ciutat de
Alcudia, devant la placa de les Corts de
dita ciutat de Alcúdia, foren atrobades
les coses següents:

Primo un cofre de alber vermell, dins
lo qual foren les coses següents:

1. Primo quatre lliures de pebre sencer.
Item tres quarts de drap prim.
Item dotse lliures de pòlvora de
arcabús y pedrenyal.
Item una lliura y mitja de llevors ab
una sivadera, nova.
Item set pams de blanquet.
5. Item quinse mans de paper blanc.
Item quatorse papers de agulles
caparrones.
Item circa mitja lliura de canyella.
Item un pa de sucre de pes de quatorse
lliuras y mitja.
Item dos parells de calses de dona,
unas blaves y unas groges.
10. Item sis pessets de veta de
filadís verdes, vermelles, negres y
morades.
Item una pessa de lligacames negres
amples.
Item una troqueta de sinyells bigarrats.
Item un sombrero y un barret blanc
del dit defunt.
Item una rotlo negre usada de vuitè de
dit defunt.
15. Item uns calsons de mescla de
bronso usats de dit defunt.
Item vint y vuit pintes de clamar.
Item una capseta ab devuyt parells
de...de porch.
Item una capsa ab tretse ulleres.
Item altre capsa ab quinse parells de
ulleres.

20. Item una capsab ab tres papers de ams de jumna [?], roquer y oblada, circa de 300 ams de cada sort.
Item un cademat petit de tanchar un sach o maleta.
Item dues dotsenes de tirates de filadís, de totes colors.
Item un capdell de Molvedre prima.
Item quoranta tres *Set Salmis*.
25. Item quatre llibres del *Pelegri* y uns *Vesprals*.
Item altre plech ab sis dotsenes de tiretes de totes colors, filadís.
Item devuyt dotsenes de botons blanchs y grochs de fil y de seda.
Item circa mitja lliura de verdet.
Item circa sis canes de cotonina prima.
30. Item una cana de brinet per fogassers.
Item quatre canes de mussolina.
Item quart de drap de compra rosant.
Item moltes capsetes de poch valor.
Item un mirall gran, de crestall.
35. Item circa una lliura de alum.
Item una capsab de circa mitja lliura de parras
Item un paper ab circa mijja lliura de salsa
Item una llenterna gran de banya.
Item una pesa de veta de fil blanch, ample.
40. Item una capseta ab unes balensetes de fil de or.
Item set culleretes de lleutó.
Item dos parells de tizores, unes grosses y unes xiques.
Item dos morters de coura, una gran; l'altre, romput.
Item una sanalla de palma ab circa una rova de arròs.
45. Item unes balanses ab sos pesos: lliura y mitja lliura y unes.
Item una taula llarga ab un calaix
Item un barril mig de sal de Ivissa.
Item tres capdells de Morvedre. Item una romana mitjensera.
50. Item quatre alfàbies ajudes olieres, en que ni ha una truncada.
Item una alfàbia oliera de tenor de circa quoranta cortans, ab un poch de oli, ab circa quatre cortans.
Item altre alfàbia de tenir olives, buyda.
Item altre alfàbia de tenir olives, ab circa dos barcelles de olives.
Item una spasa ab son talabart.
55. Item una alabarda.
Item un arcabús, pedrenyal y de metxe.
Item dos ganivets ab una beyna, morischs.
Item dos tornets de ferro y uns sercapous.
Item un poal de treure oli de alfàbia.
60. Item una cadeneta de llàntia y sa llandera.
Item tres o quatre dotsenes de pilotes de dos. Item un orinal ab sa sarpeyera.
Item tres cadires de cuyro bones.
Item una taula de tizora de pi ver.
Item tres lliures y mitja de cànyem flux vell.
65. Item dues sivaderes, tres llibres de albarans nous y un capdell de Morvedra.
Item sis lliures de pólvora.
Item quatre lliures de candales de seu.
70. Item un llibre anomenat *Tarensi*.
Item un mig quart de vendre oli.
Item un brocal de vidre, dos tasses, dos anys grans y dos planes.
Item un tallant de tallar formatge.
Item dos librelles blanches.
75. Item una gerra de aportar aygua.
Item una gerra de taula.
Item unes botes blanques ab dos soles de dit defunt.
En la cuina
80. Primo una pastera de noguer ab sa cuberta closa.
Item dos sadaços y un ferrador y fenyador y post.
Item una copa de aram, bona.
Item un fogó de ferro, bo.
Item una caldera de aram.
85. Item quatre olles de terra de tota sort.
Item sis plats comuns y sis de Pisa.
Item dos llibreles de rantar scudelles.
Item tres gerres de terra de aportar aigua.
Item un cadaphet català.
90. Item una dotsena de scudelles ab orelles y radones.
Item dos cubertores, un tallador y una cullera de fust.
Item una casolla de terra.
Item dos garbells.
Item dos sturmies per seure.
95. Item dos bassines de llautó.
Item una graxonera.
En la cambra de la carrera

- Primo un llit, dos banchs y posts y màfaga nova.
 Item una troca o pessa de ligacames, negres, ampla.
 Item sis pessés de veta blanca.
100. Item una pessa de sinyelles bigarrats.
 Item dos trocas de cordons de fil vermells y morats.
 Item altre troca de cordó vermell de fil.
 Item una caixa de pi de peu de monja, dins la qual fa lo següent:
 Item deu lliures de parras (sic).
105. Item dos lliures de cotó filat blanc ab troques.
 Item quatre llibres nous de albarans.
 Item un bassí dolent ab un embut.
 Item uns cobritaules bigarrats, mitgensers.
 Item set sachs vells de cànyem gros.
En la cambra aon dit defunt es mort.
110. Primo un llit de camp ab sa màrfaga matalaf.
 Item dos flaçadas cardades mitgenseres.
 Item un sallo ab faldó de vuitè y calsons del mateix.
 Item un...
 Item casaca y sallo de mesela y gipó de drap.
115. Item altre gipó vell.
 Item una ropa burella rossa.
 Item una caixa de pi de peu de monja.
 Item un cofre de calaxos, ab sa clau y tancadora, dins lo qual hi ha deu lliures de alum y deu de sofre.
 Item mig pa de sucre.
120. Item una sanalla de palma, de circa quatre barcellas.
 Item una cadira de cuiro, bona.
 Item un coxí de ploma.
 Item altre sanalla catalana, vella.
 Item unes sabates grosses del dit defunt.
125. Item una busca, figura de Christo (...)
 Primo una taravara per amunt de llit de camp de brinet de casa.
 Item un pavelló de brinet.
 Item una deventera usada de fil empua.
 Item onse llensols de bri y estopa de tres teles mitgenseres.
130. Item dos tovalles pinsanes bones.
 Item dos tovalles cordelleres bones.
 Item vuit camises de dit defunt.
- Item tres parells de calsons de lli.
 Item tres tovalloles de Olanda.
135. Item dos coxineres desfilades.
 Item devuit torcaboques scacats, entre bons y dolents.
Los censals que dita heretat reb:
 Primo reb la dita heretat cinquanta dues ll. de renda, sobre la Universitat de la vila de Santa Margalida en la festa de Santa Lucia (...)
 Item atrobí en la dita heretat trescentes i sis ll. contants (...)
 Item deu a dita heretat Vicens de Petra, consín germà de dit defunt, set lliures (...)
 ARM Prot. Not. Rafel Torrens, T-933, ff.372-377
- * Segueixen diferents persones a qui es deixà doblers. Una deu "catorze sous per cànyem ha rebut pres de sa botiga".

RESUM

Es dóna, per primera vegada, una ullada als productes i queviures que despatxaven els anomenats *revedors* o *botiguers* que tenien tenda oberta a la pagesia medieval mallorquina, institució que ha perdurat durant segles fins arribar als nostres dies. També es mostra al viu la figura del *quincallaire* (cast. *buhonero*) que portava a les fires i mercats, a espatlles d'una bístia, articles de poc valor (cast. *baratijas*), però que daven un punt de novetat i alegria a la monotonia de la vida diària de vilatans i foravilers. Tot això a través d'inventaris recollits a Artà (1467), Ciutat de Mallorca (1563) i Alcúdia (1588). Es tracta del canal cultural més comú i desatès de la vida urbana material que desemboca a la nostra pagesia.

ABSTRACT

For the first time they cast a glance at the produces and provisions sold by the so-called "revedors" or "botiguers" (retailers or grocers) who kept shops open to the medieval Majorcan peasant farmers; such institution has lasted for centuries up to the present time. They also describe realistically the figure of the "quincallaire" (hawker) who went to fairs and markets and carried on a beast of burden's back cheap goods, yet these meant novelty and merriment in the monotonous daily life on townsmen and peasants. All this has been obtained through inventories gathered in Artà (1467), Ciutat de Mallorca (i. d. Palma 1563) and in Alcudia (1588). It is a question of the most common and disregarded cultural channel of the material urban life which leads to our peasantry.